

FRÁSÖGN

af fundi stjórnarnefndar Evrópuráðsþingsins í Sofíu 27. nóvember 2015.

Stjórnarnefndarfundur Evrópuráðsþingsins var haldinn í Sofíu í Búlgaríu 27. nóvember sl. Karl Garðarsson, formaður Íslandsdeildar Evrópuráðsþingsins, sótti fundinn auk Vilborgar Ásu Guðjónsdóttur, ritara Íslandsdeildar. Helstu mál á dagskrá voru kosningaefirlit í Kirgistan, Hvíta-Rússlandi, Aserbaídsjan og Tyrklandi, örlög alvarlega veikra fanga í Evrópu, fólksflutningar frá Kína til Evrópu og bestu starfsvenjur í baráttunni gegn ofbeldi gegn konum. Loks voru utandagskrárumræður um alþjóðlega hryðjuverkastarfsemi, í tengslum við hryðjuverkaárásirnar í París í nóvember sl.

Eftirlitsnefnd Evrópuráðsþingsins komst að þeirri niðurstöðu að í þingkosningunum í Kirgistan 4. október sl. hefðu kjósendur geta valið á milli fjölda ólíkra frambjóðenda og framkvæmd kosninganna hefði verið gagnsæ og vel skipulögð. Þá hefðu kosningarnar farið fram á friðsamlegan máta, ólíkt fyrri kosningum. Nefndin taldi þó miður að ekki hefðu verið gerðar breytingar á kosningalöggjöf landsins eftir ráðleggingum Feneyjanefndarinnar frá árinu 2011, þar á meðal þegar kemur að því að tryggja stjórnarskrárvarinn rétt allra borgara til að taka þátt í kosningum í landinu og fjármögnun stjórn málaflókka og kosningaherferða.

Eftirlitsnefnd Evrópuráðsþingsins komst að þeirri niðurstöðu að forsetakosningar í Hvíta-Rússlandi 11. október sl. sýndu að landið ætti langt í land að halda lýðræðislegar kosningar. Á kosningadegi hefðu kjósendur getað kosið á gagnsæjan hátt í viðurvist alþjóðlegra eftirlitsaðila en mörgu hefði verið ábótavant við talningu atkvæða, reglur um starf eftirlitsaðila, kosningalöggjöfina, misnotkun á opinberum tilföngum í hag sitjandi forseta, fjármögnun kosningaherferða og aðgang frambjóðenda að fjölmiðlum í hag sitjandi forseta. Nefndin fagnar því að Hvíta-Rússland hafi boðið Evrópuráðsþinginu að hafa eftirlit með kosningunum, en 14 ár eru síðan þingið fékk slíkt boð frá stjórnvöldum landsins.

Eftirlitsnefnd Evrópuráðsþingsins komst að þeirri niðurstöðu að þingkosningarnar í Aserbaídsjan 1. nóvember sl. hefðu verið haldnar í samræmi við kosningalöggjöf landsins og töluvert aukin kosningaþátttaka og gagnsæi við þátttöku í kosningunum og talningu atkvæða væri enn eitt skref stjórnvalda í Aserbaídsjan í átt að frjálsum, sanngjörnum og lýðræðislegum kosningum. Nefndin mat það sem svo að niðurstöður kosninganna væru í samræmi við vilja fólksins í landinu. Nefndin harmaði þó stöðu mannréttinda í landinu, sérstaklega varðandi pólitískum föngum og hvatti stjórnvöld til að taka ítarlega til greina ábendingar ráðherranefndar Evrópuráðsins, Feneyjanefndarinnar, Evrópuráðsþingsins og fulltrúa minnihlutahópa um virkni lýðræðislegra stofnana í landinu og virða skuldbindingar sínar gagnvart Evrópuráðinu á sviði mannréttinda og mannfrelsis. Fjórir meðlimir eftirlitsnefndarinnar voru ósáttir við textann í álit meiri hluta nefndarinnar og skiluðu því séráliti en þar sagði að ekki væri hægt að líta á kosningarnar sem skref í átt að frjálsum, sanngjörnum og lýðræðislegum kosningum, því staða pólitísku frelsis, tjáningarfrelsis, fjölmiðlafrelsis og fundafrelsis í landinu, hefði versnað í aðdraganda kosninganna. Handtökur og ákærur gegn blaðamönnum og öðrum sem gagnrýna stjórnvöld hefðu aukist, fólki sem tekur þátt í mótmælum væri í auknu mæli refsað, fundafrelsi hefði verið takmarkað enn frekar, valdbeiting lögreglu hefði aukist, komið hefði verið í veg fyrir að borgaraleg samtök gætu sinnt starfi sínu og fjölmiðlafrelsi hefði verið skert enn frekar. Tveir meðlimir vinstri flokkahóps Evrópuráðsþingsins, þar á meðal Ögmundur Jónasson, skrifuðu ekki heldur undir álit meiri hlutans en sendu frá sér yfirlýsingu. Í því segir að virðing fyrir mannréttindum verði alltaf að vera forsenda virks lýðræðis. Þá forsendu hafi vantað í álit meiri hlutans. Jafnvel þó að kosningarnar hafi sýnt fram á ýmsa jákvæða þróun í kosningaferli

landsins í samanburði við fyrri kosningar hafi kosningarnar ekki verið frjálsar og sanngjarnar í ljósi slæmrar stöðu mannréttinda, þar á meðal varðhalds verndara mannréttinda og blaðamanna og ójafns aðgangs frambjóðenda að fjölmiðlum.

Eftirlitsnefnd Evrópuráðsþingsins komst að þeirri niðurstöðu að framkvæmd þingkosninga í Tyrklandi á kosningadegi þann 1. nóvember sl. hefði verið góð, þrátt fyrir krefjandi aðstæður öryggismála á meðan á kosningabaráttunni stóð. Kjósendur hefðu getað valið á milli fjölbreyttra frambjóðanda, aðstæður á kjörstöðum verið gagnsæjar og skilvirkar og þátttaka tyrknesks almennings í skipulagi og þátttöku í kosningunum mikil. Fundafrelsi, tjáningarfrelsi og kosningaréttur væri þó að nokkru leyti takmarkaður í stjórnarskrá landsins og almennri löggjöf. Fjölmiðlaumfjöllun hefði t.d. verið töluvert í hag sitjandi stjórnvalda. Nefndin óskaði eftir að friðarviðræðum til að leysa deiluna við Kúrda yrði haldið áfram í kjölfar kosninganna, en lausn deilunnar væri grundvöllur fyrir lýðræðislegum langtímastöðugleika í landinu. Eftirlitsnefndin kallaði jafnframt eftir því að tyrknesk stjórnvöld endurskoðuðu og aðlöguðu löggjöf sína um tjáningarfrelsi, jafnan aðgang frambjóðenda að fjölmiðlum og fjármögnun kosningaherferða og stjórnmalaflokka, í samræmi við tilmæli Evrópuráðsþingsins, Feneýjanefndarinnar, ÖSE/ODIHR og GRECO.

Í utandagskrárumræðum um alþjóðlega hryðjuverkastarfsemi var lögð áhersla á mikilvægi þess að vernda gildi Evrópuráðsins í baráttunni við hryðjuverk. Þingmenn ættu að tryggja að þær leiðir sem aðildarríki færu í baráttunni tryggðu vernd mannréttinda og væru í samræmi við lög og reglur. Forseti Evrópuráðsþingsins, Anne Brasseur, lagði megináherslu á að berjast gegn rótum vandans, þ.e. hatri, mismunun og umburðaleysi. Hún hvatti þjóðþing aðildarríkja til að fullgilda viðbótarbókun varðandi erlenda vígamenn hryðjuverkasamtaka og bauð þingmönnum að taka þátt í herferð Evrópuráðsins gegn hatri (e. No Hate Campaign).

Í ályktun um örlög alvarlega veikra fanga í Evrópu var brýnt fyrir aðildarríkjum að tryggja að löggjöf þeirra um heilbrigðisþjónustu fanga væri í samræmi við alþjóðlega staðla. Kallað var eftir því að mjög veikum föngum yrði gert kleift að sækja sér tímabundna sérhæfða lækniástoð utan fangelsis, og að öldruðum föngum, eða þeim sem hafa banvæna sjúkdóma, yrði sleppt úr fangelsi fyrr en dómur segir til um til að geta dáið með reisu utan veggja fangelsis. Loks var bent á að aðstæður fatlaðs fólks í varðhaldi vektu upp svipaðar áhyggjur og þeim sem lýst var hér að ofan og að Evrópuráðsþingið ætti að kanna það málefni sérstaklega. Í tilmælum til ráðherranefndar Evrópuráðsins eru aðildarríki hvött til að vinna og deila kerfisbundið með hvert öðru ítarlegri tölfræði um umsóknir og úthlutanir leyfa úr refsivist.

Í ályktun um fólksflutninga frá Kína til Evrópu er kallað eftir að aðildarríki auki samstarf við kínversk yfirvöld um óreglulega farandflutninga og rannsókn sakamála tengdum mansali og smyglstarfsemi milli Evrópu og Kína. Einnig er kallað eftir að kínverskum innflytjendayfirvöldum, lögreglu, embættismönnum og ferðaþjónustufyrirtækjum verði útveguð þjálfun til að geta betur borið kennsl á svíksamleg skjöl og smyglstarfsemi. Þá er kallað eftir að kínversku farandverkafólki verði gert betur kleift að vinna löglega í Evrópu, öðlast ríkisborgararétt og langtímaatvinnuleyfi, og að hæfum kínverskum stúdentum verði auðveldað að finna vinnu í Evrópu eftir nám.

Í ályktun um bestu starfsvenjur í baráttunni gegn ofbeldi gegn konum er rifjað upp mikilvægt hlutverk Evrópuráðsþingsins og þjóðþinga aðildarríkja við að tryggja framkvæmd Istanbúlsamningsins um ofbeldi gegn konum, bæði sem löggjafar- og eftirlitsaðila. Kallað er eftir að aðildarríki undirriti og fullgildi Istanbúlsamninginn og framkvæmi ákvæði hans á skilvirkann hátt, rannsaki málefnið og tryggi fullnægjandi fjármögnun fyrir forvarnir og aðstoð og vernd fyrir fórnarlömb.

Nánari upplýsingar fást á <http://assembly.coe.int/> og hjá ritara Íslandsdeildar.